Y Comisiwn Etholiadol

Is-etholiadau Senedd y DU

Canllawiau i ymgeiswyr ac asiantiaid

Dogfen trosolwg

Tachwedd 2018

Mae'r ddogfen hon yn berthnasol i is-etholiadau Senedd y DU ym Mhrydain Fawr.

Mae ein canllawiau a'n hadnoddau ar gyfer etholiadau eraill yn y DU i'w cael ar ein gwefan: www.electoralcommission.org.uk/cymru/i-am-a/candidate-or-agent.

Cynnwys

Diben ein canllawiau i ymgeiswyr ac asiantiaid 2
Sut i ddefnyddio'n canllawiau 2
Pwy sy'n gwneud beth mewn is-etholiad Senedd y DU a sut i gysylltu â nhw 4
Y Swyddog Canlyniadau a'r Swyddog Canlyniadau Gweithredol 4
Y Swyddog Cofrestru Etholiadol 5
Rôl Y Comisiwn Etholiadol 5
Cysylltu â ni 6

2

Diben ein canllawiau i ymgeiswyr ac asiantiaid

1.1 Amcan ein canllawiau yw rhoi cyngor ymarferol i unrhyw un sydd am sefyll fel ymgeisydd neu fod yn asiant mewn is-etholiad Senedd y DU. Mae'n cynnwys yr holl broses etholiadol, gan gynnwys y prif gamau i sefyll fel ymgeisydd, y cyfnodau ymgyrchu ac etholiad, datgan y canlyniad a gwariant etholiadol. Mae'n cynnwys deunydd ffeithiol perthnasol, yn ogystal â chanllaw i ffynonellau o fwy o wybodaeth. Gall sefyll mewn etholiad fod yn gymhleth, ond gobeithiwn y bydd ein canllawiau yn ei gwneud hi mor syml â phosibl.

Daeth deddfwriaeth diogelu data newydd i rym o 25 Mai 2018, a bydd yn berthnasol i brosesu holl ddata personol.

Cysylltwch â Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth am fwy o wybodaeth ynghylch sut mae'r Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol yn effeithio arnoch chi.

Sut i ddefnyddio'n canllawiau

1.2 Mae chwe rhan i'n canllawiau, yn gosod y gwahanol gamau sy'n rhaid i ymgeiswyr ac asiantiaid fynd drwyddynt wrth sefyll mewn is-etholiad Senedd y DU. Mae nifer o ffurflenni ac adnoddau yn cyd-fynd â phob rhan. Gellir cael mynediad atynt drwy ddolenni yn y rhannau unigol. Neu, bydd yr holl ganllawiau, ffurflenni ac adnoddau ar gael ar ein tudalen gwe arbennig i ymgeiswyr ac asiantiaid mewn etholiad cyffredinol Senedd y DU: http://www.electoralcommission.org.uk/cymru/i-am-a/candidate-or-agent/uk-parliamentary-by-elections-great-britain

1.3 Mae'r rhannau canlynol yn rhan o'r canllawiau llawn ar gyfer etholiad cyffredinol Senedd y DU:

- Rhan 1 - Ydych chi'n gallu sefyll mewn etholiad?
- Rhan 2a - Sefyll fel ymgeisydd annibynnol
- Rhan 2b - Sefyll fel ymgeisydd plaid
- Rhan 3 - Gwariant a rhoddion
- Rhan 4 - Yr ymgyrch
- Rhan 5 - Eich hawl i fynychu digwyddiadau etholiadol allweddol
- Rhan 6 - Ar ôl datgan y canlyniad

1.4 Cyn cychwyn y broses o sefyll mewn etholiad, mae'n rhaid i ymgeiswyr fod yn hyderus eu bod yn bodloni'r holl ofynion i sefyll mewn etholiad. Felly, dylech ddarllen Rhan 1 o'n canllawiau yn gyntaf, sy'n cynnwys yr holl nodweddion cymhwyso a gwaharddiadau.

1.5 Unwaith eich bod yn fodlon y gallwch sefyll, dylech ddarllen Rhan 2a (os ydych yn ymgeisydd annibynnol) neu Rhan 2b (os ydych yn ymgeisydd plaid), sy'n delio gyda'r broses enwebu, ac sy'n mynd â chi drwy ba ffurflenni sydd angen i chi eu cyflwyno ar erbyn pryd.

1.6 Mae'n rhaid i ymgeiswyr ac asiantiaid mewn is-etholiad Senedd y DU ddilyn rheolau penodol ynghylch faint y gallant wario, gan bwy y gallant dderbyn rhoddion, a beth sy'n rhaid iddyn nhw adrodd ar ôl yr etholiad. Mae Rhan 3 ein canllawiau yn esbonio'r rheolau hyn.

1.7 Mae Rhan 4 yn cynnwys beth sydd angen i chi ei gadw mewn cof wrth ymgyrchu, gan gynnwys y rheolau ar gyhoeddi ac arddangos llenyddiaeth ymgyrchu.

1.8 Mae gan ymgeiswyr ac asiantiaid hefyd hawl i fynd i ddigwyddiadau etholiadol allweddol, sef: agor pleidleisiau post; y bleidlais; y cyfrif; a chyfrif y canlyniad. Hefyd, gall ymgeiswyr benodi cynrychiolwyr i fynd i'r digwyddiadau etholiadol hyn ar eu rhan. Mae manylion eich hawliau a beth i'w ddisgwyl yn y digwyddiadau hyn i'w cael yn Rhan 5.

1.9 Yn olaf, mae nifer o bethau y bydd angen i ymgeiswyr ac asiantiaid wneud unwaith i'r canlyniadau gael eu cyhoeddi, gan gynnwys cyflwyno eu cofnodion gwariant i'r Swyddog Canlyniadau (Gweithredol). Mae'r wybodaeth hon i'w gael yn Rhan 6.

1.10 I sicrhau bod y canllawiau mor berthnasol i'r darllenydd â phosibl, rydym wedi rhannu'r rhan fwyaf o'r canllawiau yn adrannau; adran 'Gwybodaeth hanfodol', y dylai pob ymgeisydd, asiant a phlaid wleidyddol ddarllen gan ei fod yn cynnwys gwybodaeth sy'n berthnasol i bawb; ac adran 'Gwybodaeth atodol' fydd yn berthnasol i rai yn unig. Byddwch yn cael eich cyfeirio at yr adran 'Gwybodaeth atodol' o bwyntiau perthnasol drwy'r adran 'Gwybodaeth hanfodol'.

4

Pwy sy'n gwneud beth mewn is-etholiad Senedd y DU a sut i gysylltu â nhw

Y Swyddog Canlyniadau a'r Swyddog Canlyniadau Gweithredol

1.11 Mewn etholiad Senedd y DU yng Nghymru a Lloegr, mae'r Swyddog Canlyniadau yn swydd seremonïol gan amlaf. Cyfrifoldeb y Swyddog Canlyniadau Gweithredol yw gweinyddiaeth yr etholiad, sydd fel arfer yn uwch swyddog yn yr awdurdod lleol.

1.12 Dim ond derbyn a dychwelyd y gwrit mae'r Swyddog Canlyniadau a datgan y canlyniadau ar ddiwedd y cyfrif - er y gallant ddewis ddirprwyo'r rhain i'r Swyddog Canlyniadau Gweithredol.

1.13 Trwy gydol y canllawiau hyn, defnyddir **Swyddog Canlyniadau (Gweithredol)** i gyfeirio at y Swyddog Canlyniadau Gweithredol yng Nghymru a Lloegr a'r Swyddog Canlyniadau yn yr Alban.

1.14 Byddwch yn gallu cysylltu â'r Swyddog Canlyniadau (Gweithredol) ar gyfer eich etholaeth drwy gysylltu â'ch swyddfa etholiadau lleol. Mae manylion cyfeiriadau a rhifau ffôn holl swyddfeydd etholiadol yng Nghymru a Lloegr ar gael ar wefan Fy mhleidlais i www.fymhleidlaisi.co.uk.

1.15 Bydd y Swyddog Canlyniadau (Gweithredol) yn cynnig sesiynau briffio cyn yr etholiad ac rydym yn eich annog i fynychu, hyd yn oed os ydych wedi bod yn asiant neu wedi sefyll mewn etholiad o'r blaen.

Mae dau fath o etholaeth: bwrdeistref a sirol. Mewn etholaeth bwrdeistref, maer neu gadeirydd y dosbarth yw'r Swyddog Canlyniadau. Mewn etholaeth sirol, Siryf y sir yw'r Swyddog Canlyniadau.

Os nad ydych yn gwybod pa fath o etholaeth yr ydych yn sefyll ynddi, mae'r wybdoaeth hon ar gael gan y Swyddog Canlyniadau (Gweithredol).

Y Swyddog Cofrestru Etholiadol

1.16 Mae Swyddogion Cofrestru Etholiadol yn gyfrifol am gynnal y gofrestr etholwyr a rhestrau pleidleiswyr absennol ar gyfer eu hardal awdurdod lleol. Yng Nghymru a Lloegr, y Swyddog Cofrestru Etholiadol fydd y person sy'n Swyddog Canlyniadau ar gyfer etholiadau llwol yn yr awdurdod lleol.

1.17 Gallwch gysylltu gyda'r Swyddog Cofrestru Etholiadol ar gyfer unrhyw ardal drwy'r swyddfa etholiadau'r awdurdod lleol yng Nghymru a Lloegr. Mae manylion cyswllt holl Swyddogion Cofrestru Etholiadol ym Mhrydain Fawr i'w cael yn www.fymhleidlaisi.co.uk

Rôl Y Comisiwn Etholiadol

1.18 Rydym yn gorff statudol annibynnol a sefydlwyd ym mis Tachwedd 2000 gan Ddeddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000. Fe'n pennir gan ddeg Comisiynydd, gan gynnwys Cadeirydd. Rydym yn adrodd yn uniongyrchol i Lywodraeth y DU drwy bwyllgor a gadeirir gan Lefarydd Tŷ'r Cyffredin.

1.19 Rydym yn gyfrifol am gofrestru pleidiau gwleidyddol ac ymgyrchwyr nad ydynt yn bleidiau, monitro a chyhoeddi rhoddion mawr i bleidiau gwleidyddol cofrestredig, a rheoleiddio gwariant pleidiau ac ymgyrchwyr nad ydynt yn bleidiau mewn rhai etholiadau. Rydym yn cyhoeddi canllawiau i bleidiau gwleidyddol, ymgeiswyr a'u hasiantiaid, ymgyrchwyr nad ydynt yn bleidiau a sefydliadau eraill sy'n cymryd rhan mewn etholiadau. Mae gennym hefyd rôl yn annog ymwybyddiaeth pleidleiswyr, ac mae gofyn i ni adrodd ar weinyddiaeth pob etholiad cyfferdinol cenedlaethol , etholiadau llwyodraeth leol yn yr Alban, ac os gofynnir, ar unrhyw fater etholiadol arall. Rydym hefyd yn achredu arsylwyr i fod yn bresennol mewn gweithgareddau etholiadol.

1.20 Nid ydym yn cynnal etholiadau, ond mae gennym gyfrifoldeb dros ddarparu cyngor a chymorth ar faterion etholiadol i'r rheiny sy'n rhan o'r etholiadau, gan gynnwys

Swyddogion Canlyniadau (Gweithredol), Swyddogion Cofrestru Etholiadol, pleidiau gwleidyddol ac ymgeiswyr.

1.21 Rydym ni yma i helpu, felly cysylltwch â ni os oes gennych unrhyw gwestiynau. Mae ein manylion cyswllt ar y dudalen nesaf.

Cysylltu â ni

1.22 Os oes gennych chi unrhyw gwestiynnau, cysylltwch â ni:

Ffôn: 029 2034 6800
E-bost: gwybodaeth@comisiwnetholiadol.org.uk